

Zakaj kastriramo pujske?

Kastracija pujskov je eden izmed najstarejših in najbolj razširjenih postopkov v prašičereji. Gre za odstranitev mod pri samcih, s čimer preprečimo razvoj spolnih hormonov in spolnega vedenja. Čeprav je poseg v zadnjih letih predmet številnih razprav zaradi vidikov dobrobiti živali, ima v praksi še vedno pomemben pomen tako za rejce kot tudi za potrošnike.

Najpomembnejši razlog za kastracijo je preprečevanje merjaščevega vonja. Ta neprijeten vonj in okus se pojavi v mesu spolno zrelih nekastriranih samcev zaradi kopičenja androstenona in skatola – dveh spojin, ki ju zaznamo predvsem ob toplotni obdelavi mesa. Čeprav ju ne zazna vsak človek enako, lahko bistveno vplivata na sprejemljivost mesa pri potrošnikih.

Kastrirani pujski so mirnejši, manj agresivni in se redkeje borijo med seboj. S tem se zmanjša nevarnost poškodb, ugrizov in stresa v skupinah, kar pomeni tudi manj poškodb trupov ter boljšo kakovost mesa. Za rejce to pomeni varnejše delo in enostavnejše skupinsko bivanje živali.

Kastrirani prašiči običajno počasneje rastejo in nabirajo več maščobnega tkiva, kar daje mesu mehkejšo strukturo in boljši okus. V tradicionalnih prirejah, kjer se ceni kakovost slanine in suhomesnatih izdelkov (npr. pršut, panceta, šunka...), je kastracija še posebej pomembna, saj omogoča primernejše razmerje med mišičnino in maščobo. Trg in potrošniki so še vedno zelo občutljivi na morebitne vonje in okuse mesa. V večini držav EU meso nekastriranih prašičev ni tržno sprejeto, zato bi opustitev kastracije pomenila večje zavračanje mesa v mesnopredelovalni industriji, nižje odkupne cene ter ter gospodarsko škodo za rejce.

Kaj se spreminja po 1. januarju 2026?

Evropska unija in Slovenija sta sprejeli nove zahteve glede dobrobiti živali, po katerih bo od 1. 1. 2026 kirurška kastracija dovoljena le ob sočasni uporabi anestezije in analgezije. To pomeni, da rejec sam ne bo smel več izvajati kastracije brez protibolečinskih sredstev, poseg bo moral izvesti veterinar ali usposobljena oseba pod nadzorom veterinarja, zagotovljena mora biti ustrezna protibolečinska zaščita pred, med in po posegu. Cilj spremembe je zmanjšati trpljenje živali, a po drugi strani bo to pomenilo višje stroške in dodatno organizacijo za rejce, saj bodo morali zagotoviti veterinarsko prisotnost in zdravila.

Izzivi za slovenske rejce

Za Slovenijo, kjer prevladujejo manjše in družinske kmetije, bo uvedba nove prakse pomenila povečane stroške za zdravila in veterinarske storitve, časovno usklajevanje terminov z veterinarjem ter potrebo po dodatnem usposabljanju. Zato bo ključno, da država omogoči pomoč pri prehodu, na primer s subvencijami, izobraževanjem in podporo pri uvajanju alternativ, kot je imunokastracija. Evropska prašičereja se vse bolj usmerja v dobrobit živali, etično pridelavo mesa in zmanjšanje invazivnih posegov.

Kljub temu bo treba ohraniti tudi ekonomsko vzdržnost reje in konkurenčnost slovenskega prašičerejca, ki že danes deluje v zahtevnih razmerah. Rešitev bo verjetno kombinacija – izboljšano ravnanje, selekcija, imunokastracija in uporaba anestezije pri kirurških posegih, kjer bo to potrebno.

Kastracija pujskov ostaja pomemben, a vse bolj občutljiv del prašičereje. Zahteve po dobrobiti živali, tržna pričakovanja in ekonomski pritiski silijo rejce k iskanju novih, bolj trajnostnih praks. V prihodnjih letih bo odločilno, kako hitro se bo sektor prilagodil novim razmeram – in ali bo država znala podpreti rejce pri uvajanju sprememb, ne da bi ogrozila domačo prirejo prašičev.

Zapisal:

Mag. Sašo Sever, KGZ M. Sobota